

YKSINYRITTÄJÄN ASEMAN PARANTAMINEN

Suomessa on Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan noin 210 000 yksityisrittäjää ja itsensä työllistäjää (ml. maatalousyrittäjät). Heidän määränsä on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin noin 3 000 vuodessa (pl. alkutuotanto) viime vuosiin asti, jolloin työmarkkinoiden veto on kääntänyt määrän laskuun. Moni yksityisrittäjä on 2016 jälkeen siirtynyt toisen palvelukseen palkansaajaksi. Yksityisrittäjien määrän kasvu johtuu osin työmarkkinoiden tilanteesta. Yritykset hakevat joustoja ostamalla yrittäjiltä. Myös työelämän murros lisää pienyrittäjyyttä.

Moni yksityisrittäjä tulee vähällä toimeen. SY:n kyselyn mukaan lähes puolet yksityisrittäjistä ansaitsee alle 2000 euroa kuukaudessa. Siksi on erittäin tärkeää, että yksityisrittäjien asemaan ja hyvinvointiin kiinnitetään huomiota.

Yksityisrittäjät ovat myös kasvuhakuisia. Yksityisrittäjäkyselyn (2016) mukaan kahdeksan prosenttia hakee voimakasta kasvua ja 62 prosenttia kasvua mahdollisuuksien mukaan eli yhteensä 70 prosenttia vastanneista tavoittelee kasvua. 2013 kyselyssä kasvua ilmoitti tavoittelevansa yhteensä 58 prosenttia eli 12 prosenttiyksikköä vähemmän. Yksityisrittäjät ovat enemmän kasvuhakuisempia kuin yrittäjät keskimäärin.

Yksityisrittäjien koulutustaustassa on tapahtunut myös merkittävä muutos. Yksityisrittäjistä jo noin puolella on ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettu tutkinto. Ammatillinen tutkinto on 40 prosentilla vastanneista, kun edellisessä kyselyssä vuonna 2013 osuus oli lähes 60 prosenttia. Erityiseen osaamiseen ja asiantuntijuuteen perustuva yksityisrittäjäyys on yleistynyt.

Yksityisrittäjistä 90 prosenttia aikoo (TNS Kantar, 12/18) äänestää eduskuntavaaleissa.

Tässä muistiossa kerrotaan yksitoista tapaa vahvistaa yksityisrittäjien asemaa.

1. Yrittäjävähennys

Yrittäjävähennys tuli voimaan 2017, jolloin sitä jaettiin noin 70 000 elinkeinoharjoittajalle yhteensä 135 miljoonaa euroa. Elinkeinoharjoittajia kaikista vähennyksen saajista oli noin viidennes ja he saivat noin 45 prosenttia yrittäjävähennyksen koko määrästä. Kaikista vähennyksen saajista 38 prosenttia tienasi alle 25 000 ja 82 prosenttia alle 55 000 euroa. Vähennys on kannustava, työtä ja toimeentuloa pienyrittäjille tuova. Se auttaa erityisesti pienituloisia yrittäjiä, joista monilla on mahdollisuus kasvattaa yritystoimintaansa. Vähennys kannustaa yritystoiminnan harjoittamiseen. Siksi se pitää ehdottomasti säilyttää.

2. Arvonlisäveron alarajan nosto

Nykyiset arvonlisäverotuksen rajat otettiin käyttöön 2016 alusta. Arvonlisäverovelvollisen toiminnan alaraja pitäisi nostaa 20 000 euroon ja liukuen poistuvan alarajahuojennuksen yläraja 50 000 euroon. Rajojen nostolla helpotetaan yritystoimintaa sekä kannustetaan yritysten perustamiseen ja kasvuun nykyistä arvonlisäverorajaa laajemmalla alueella.

3. Lapsenhoitajan palkan vähennysoikeus

Toiminimiyrittäjän asema poikkeaa yhtiömuotoisten yritysten omistajayrittäjistä siinä, että yksityinen elinkeinoharjoittaja ei voi vähentää sairaan lapsen hoitajan palkkaa yrityksen verotuksessa. Tämä asia on syytä korjata ja mahdollistaa sairaan lapsen hoitajan palkan vähennysoikeus.

4. Liikunta- ja kulttuuriedun verovähennysoikeus

Omaehtoinen liikunta- ja kulttuurietu ei koske toiminimiyrittäjiä, sillä he eivät voi olla itsensä työnantaja eivätkä saada verovapaata etua. Toiminimiyrittäjät ovat huonommassa asemassa kuin muissa yritysmuodoissa (osakeyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö) toimivat yrittäjät, jotka voivat saada verovapaata henkilökuntaetuja kuten yhtiöiden muutkin työntekijät. Elinkeinovalolaki tulisi muuttaa niin, että yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja saisi tehdä verovähennyksen omaehtoisesta liikunta- tai kulttuuritoiminnasta.

5. Yksinyrittäjien työterveyshuolto

Suuri työkyvyn tuen tarve on yksinyrittäjillä ja yrittäjillä, joiden työssä ja toimialalla esiintyy runsaasti henkistä ja ruumiillista kuormitusta. Työterveyshuoltoon tarvitaan kevyitä ja joustavia toimintamalleja tukemaan yrittäjien työkykyä sekä vastaamaan muuttuvan yrittäjyyden ja työn uusien muotojen haasteisiin.

6. Työttömyysturva

Yhä useampi – noin joka kymmenes yrittäjä – tekee töitä sekä yrittäjänä että palkansaajana. Työttömyysturva on ainoa sosiaalivakuutuksen laji, jossa eri statuksilla tehtyä työtä ei voi yhtäaikaaisesti vakuuttaa. Yrittäjän ja palkansaajan työssäoloehdot tulee yhdistää siten, että molemmista työnteon tavoista voi kerryttää turvaa yhdessä. Työssäoloehdon kertymisen tulee perustua vakuutettuun tuloon ja työskentelyn kestoon, ei viikkotyöaikaan.

7. Eläketurva

Yrittäjän eläkelain mukaisen pakollisen vakuuttamisen alaraja tulee nostaa nykyiseltä tasolta (7 656,26 e, 2018) vähintään työttömyysturvan alarajalle (12 576 e, 2018), jotta yrittäjä vakuutuksen ottamaan joutuessaan myös saa oikeuden työuran aikaiseen ansiosidonnaiseen sosiaaliturvaan. Työtulo tulee muuttaa selkeyden vuoksi vuositulosta kuukausituloksi.

8. Perhevapaajärjestelmä

Moni yrittäjäperhe ei pysty tällä hetkellä hyödyntämään perhevapaita kuten palkansaaajat. Tarvitaan nykyistä joustavampi mahdollisuus yhdistää yrittäjäys ja lapsen hoito vanhempainpäivärahalla. Etuusjärjestelmää tulisi joustavoittaa siten, että yrittäjä-äitien olisi mahdollista jaksottaa päivärahopäiviä nykyistä selvästi useampaan osaan ja pidemmälle ajanjaksolle. Päivärahaajärjestelmän joustavoittamisen vuoksi lastenhoidon tukijärjestelmän tulee olla käytettävissä jo raskausrahaajan päättymisen jälkeen.

9. Palkkauksen helpottaminen

Yksinyrittäjissä on paljon kasvupotentiaalia. Yksinyrittäjäkyselyn (2016) mukaan 70 prosenttia tavoittelee joko voimakasta kasvua tai kasvua mahdollisuuksien mukaan. Kasvun suurimpana esteenä yksinyrittäjät pitivät työllistämisen kalleutta ja riskiä. Tavoitteena tulee olla ed. mainittujen esteiden korjaaminen. Työlainsäädäntö ja erityisesti paikallista sopimista koskeva sääntely on sekavaa. Sääntelyä tulee yksinkertaistaa antamalla työehtosopimuksen joustomahdollisuudet käyttöön kaikille yrityksille. Lisäksi työllistämistä on helpotettava lisäämällä mahdollisuuksia sopia yli-työ- ja sunnuntaityökorvauksista, luopumalla takaisinottovelvollisuudesta ja säätämällä ensimmäinen sairauspäivä palkattomaksi.

10. Omistajanvaihdosten tukeminen

Omistajanvaihdosbarometrin (2018) mukaan yhden työntekijän yrityksistä vain 36 prosentilla oli aikeita myydä yrityksensä. 52 prosenttia uskoi lopettavansa yrityksensä seuraavan kymmenen vuoden kuluessa. Yksinyrittäjän omistajanvaihdosongelmaa on helpotettava esimerkiksi yrittäjän ammatti- tai erikoisammattitutkintokoulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen avulla. Myös verotuksen keinoin omistajanvaihdoksia voidaan vauhdittaa. Nykyisin tuloverolain luovutusvoittoa koskeva verovapaus koskee ainoastaan sukulaisluovutuksia. Myyjän luovutusvoittoverotusta tulisi myös huojentaa silloin, kun yritys myydään työntekijöille.

11. Maksuehtolain kiristäminen

Joka neljännelle yksinyrittäjälle aiheutuu taloudellista haittaa liian pitkistä maksuajoista. Tämä ongelma koskee yli 40 000 yksinyrittäjää. Yrittäjien suojan parantamiseksi maksuehtoja koskevaa sääntelyä on syytä kiristää ja varmistaa, että lain noudattamista valvotaan.